

Dostignuća Mladih

Junior Achievement Serbia

Konkurs Etička dilema 2021/2022 – POBEDNIČKI RAD

Autor: JANA DOMANOVIĆ (Srednja škola „Dragačevo“, Guča)

Nalazim se u situaciji u kojoj je potrebno doneti odluku koja je u skladu sa mojim etičkim stavovima i istovremeno zadovoljava moje profesionalne potrebe. Suština problematike je u tome što se ono što smatram moralno ispravnim ne podudara sa onim što mi je trenutno potrebno. Trenutna situacija zdravstvenog sistema je veoma ozbiljna. Broj mojih kolega sposobnih za obavljanje dužnosti se smanjuje, a broj osoba kojima je naša pomoć potrebna se povećava. Sa druge strane, kvalitet usluge koju mali broj doktora pruža tako velikom broju pacijenata se pogoršava. Doktori su iscrpljeni, a borba je i dalje neizvesna. Pružaju nam se prilike koje bi zasigurno olakšale sadašnji položaj, ali i zdraviju i lepšu budućnost. Međutim, postavlja se pitanje etičnosti njihovog prihvatanja.

Moje rešenje datog problema ogleda se u pomirenju i usaglašavanju pre svega onoga što moj poziv duguje zajednici, ali i ličnih potreba. Smatram da je situacija pandemije, situacija u kojoj je neophodno opšte potrebe staviti ispred ličnih, jer kao što i sama reč kaže *παν – svi i δήμος – narod*. To je ono što u ovakvim situacijama donosi najveću dobrobit najvećem broju ljudi. To ja, kao individua, dugujem zajednici. Zajednica je ono što meni, kao pojedincu, obezbeđuje mogućnost da u jednom trenutku svog života, postanem doktor. Zajednica je *conditio sine qua* non mog izbora. Ja ne bih bila ono što danas jesam, da nije bilo te iste zajednice. Prema tome, moj dug prema zajednici je bezuslovan, a samim tim i moja dužnost je bespogovorna. Ukoliko bi svaki lekar, vođen ličnim interesom, svoje trenutne potrebe stavio ispred opšteg dobra, životi mnogih bili bi ugroženi. Način uspešnog prilagođavanja ekstremnim situacijama je ekstremni odgovor. U ovakvim okolnostima, neophodno je pomeriti sopstvene granice i žrtvovati se za druge zarad opšteg interesa, jer kao što Hipokratova zakletva kaže, *najveća briga će mi biti zdravlje mog bolesnika*. Ne kažem da treba zanemariti sebe, već ovakvu situaciju treba sagledati kao izazov i priliku za lični napredak sa nepokolebljivim ciljem, humanosti, na šta se svaki lekar obavezuje. Osim toga, kako i psihologija kaže, između lekara i pacijenta razvija se specifičan odnos, koji utiče na pacijenta ne samo u datom trenutku, već određuje njegov stav prema samoj bolesti. Iskoristila bih jedan Hipokratov citat: *Neki pacijenti se oporavljaju samo zato što veruju*

lekarima. U trenucima borbe sa bolešću, jedini ko može da razume bolesnika, a da pritom nije drugi bolesnik, je lekar. Borba lekara je ono što uliva nadu i veru u oporavak samim pacijentima. A onda kada lekar odustane od svog poziva i borbe, da li će nada pacijenta ojačati ili ne? Da li će pacijent poveren tom istom lekaru verovati u bolje sutra i biti spreman da se poveri drugom lekaru? U borbi protiv bolesti, teško bi mi bilo da moj saputnik kroz istu odustaje i poverava me nekom drugom. Zato su samopožrtvovanje i empatija ključne vrline koja prema moralnom kodeksu moraju da krasi svakog lekara. U ovakvim trenucima, na svojim leđima nosim ne samo svoju, već i dužnosti kolega, koje trenutno nisu sposobne da ih obavljaju. To je velika odgovornost koja postavlja pitanje kvaliteta zadataka koje obavljamo. Želim ih obaviti na onom nivou na kom bi to moje kolege uradile i ne želim ih razočarati odustajanjem. Kao što i Hipokratova zakletva kaže, kolege bi trebalo posmatrati kao braću i sestre. A ono što ti oni povere, verujući u tebe, treba da bude neizbežna obaveza. Što se tiče navikavanja na drugačije uslove, naučna istraživanja su pokazala da je u proseku potrebno 66 dana da neko novo ponašanje postane automatsko. Ne kažem da je neophodno da svaki lekar mehanički obavlja izazovni posao, već da će posle izvesnog vremena napor postati deo rutine i lakše će se prevazilaziti. Važno je psihu usmeriti ka krajnjem cilju i ostati jak. Uostalom, pandemija neće trajati zauvek. Onog trenutka kada se pandemija utiša, onda kada lekari zauzmu stare pozicije i kada se intenzitet svakodnevnih borbi za živote ljudi smanji, tada na scenu stupaju profesionalne potrebe. Tada počinjem da razmatram mogućnosti koje mi se otvaraju i koje izgledaju kao nešto što će moj budući život učiniti lepšim i rešiti moje egzistencijalno pitanje. To ne mora biti posao koji podrazumeva klinički rad, već ono što ispunjava moje potrebe i čini me zadovoljnom sopstvenim životom. U normalnim situacijama, odabir kandidata na određene pozicije je najrealniji i najpravedniji i pravi se najbolji izbor u skladu sa zaslugama, jer ne postoji pritisak vremenskog ograničenja i manjka ljudskih kapaciteta. Tada ću doći na poziciju na kojoj zaslužujem da budem.

Ako sam lekar u zajednici, koja me je indirektno učinila lekarem, onda je najmanje što mogu da uradim upravo da joj vratim ono što dugujem. Ja ne smem da preispitujem svoje postupke i razmatram mogućnosti kojima bih olakšala svoj položaj u trenutku kada se ista ta zajednica nalazi na ivici kolapsa. Onda kada sam najpotrebnija nekome ko je zaslužan za ono što jesam, onda je najblaže rečeno, moja dužnost da uradim ono zbog čega mi je taj neko pružio podršku i poverenje. Ukoliko se u ovakvim situacijama javlja etička dilema, onda je moja etičnost krajnje sporna. Postupak u ovakvoj situaciji nije upitan. Kada se ublaže ekstremni uslovi, koji su do tog trenutka iziskivali ličnu žrtvu za opšte dobro, tada krećem u borbu za samu sebe i zadovoljavanje potreba ljudi kojima to dugujem na kvalitetniji i po mene zdraviji način. *U dobru je lako biti dobar, na muci se poznaju junaci.*